

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 579/2018-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. septembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou Mgr. Elenou Szabóovou, advokátska kancelária, Hlavné námestie 7, Nové Zámky, vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 140/2017 a jeho uznesením z 22. augusta 2018 v spojení s uznesením z 9. mája 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 12 C 140/2017 z 22. augusta 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 12 C 140/2017 z 22. augusta 2018 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov konania v sume 325,42 € (slovom trisdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov), ktorú je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť na účet advokátky Mgr. Eleny Szabóovej, advokátska kancelária, Hlavné námestie 7, Nové Zámky, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 579/2018-15 zo 6. decembra 2018 bola prijatá na ďalšie konanie ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 140/2017 a jeho uznesením z 22. augusta 2018 v spojení s uznesením z 9. mája 2018.

2. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka v podanej sťažnosti a okresný súd vo vyjadrení zo 4. februára 2019 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa podala 13. októbra 2017 na okresnom súde žalobu o zaplatenie istiny 7 648,91 € s prísl. Ako žalovanú označila Poisťovňu Slovenskej sporiteľne, a. s., Vienna Insurance Group (ďalej len „žalovaná“).

Predmetom žaloby bol nárok na zaplatenie poistného plnenia z poistenia spotrebiteľského úveru. Poistnou udalosťou bola smrť nebohej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorá zomrela 9. augusta 2015. Právne nástupníctvo sťažovateľka preukázala osvedčením o dedičstve sp. zn. 16 D 1216/2015, Dnot 247/2015, ktoré vydala notárka JUDr. Anna Nagyová z Nových Zámkov ako súdny komisár poverený prejednaním dedičstva po Banásovej. Súdne konanie o zaplatenie istiny 7 648,91 € s prísl. sa viedlo na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 140/2017.

4. Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-59 z 9. mája 2018 bolo konanie zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku.

Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorou namietala, že podľa § 4 ods. 2 písm. u) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) je od platenia súdneho poplatku personálne oslobodený spotrebiteľ domáhajúci sa ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu a sťažovateľka ako právna nástupkyňa [REDAKOVANÉ] (spotrebiteľky a zmluvnej strany úverovej zmluvy, v ktorej je obsiahnutá aj poistná zmluva) má právne postavenie spotrebiteľa s odkazom, napríklad, na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 139/2017, sp. zn. 1 Cdo 1011/2015 a sp. zn. 2 Cdo 130/2016. V týchto veciach najvyšší súd jednoznačne konštatuje, že vzťah medzi poisťovňou a poisteným vyplývajúci z poistnej zmluvy, ktorá je zmluvou spotrebiteľskou, je spotrebiteľským sporom. Na základe uvedeného sťažovateľka namietala, že nebol zákonný dôvod na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, naopak, je daný zákonný dôvod na zrušenie uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch.

5. Uznesením okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-70 z 22. augusta 2018 bola sťažnosť podaná sťažovateľkou zamietnutá. Podľa názoru okresného súdu spotrebiteľskú zmluvu uzatvorila nebohá sestra sťažovateľky ([REDAKOVANÉ]), teda nie priamo sťažovateľka, a táto nárok na osobné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov neuplatnila. Preto jej oslobodenie od súdneho poplatku nepatrí. Žalobu podala sťažovateľka, teda osoba odlišná od subjektu, ktorý spotrebiteľskú zmluvu uzatvoril.

6. Sťažovateľka namieta, že okresný súd robí zásadný rozdiel medzi žalobcom (zo spotrebiteľskej zmluvy), ktorý nárok proti dodávateľovi uplatní ešte za svojho života a v priebehu konania zomrie, a žalobcom, ktorý žalobu podá proti dodávateľovi už ako právny nástupca spotrebiteľa, ktorý bol zmluvnou stranou spotrebiteľskej zmluvy. Takéto hodnotenie nesie v sebe podľa názoru sťažovateľky znaky zjavnej a neprípustnej diskriminácie. Smrť spotrebiteľa nie je takou právnou skutočnosťou alebo udalosťou, ktorá by bola spôsobilá privolať stratu spotrebiteľského charakteru zmluvy (o spotrebiteľskom úvere, resp. o poistení), pretože smrť spotrebiteľa nevedie k definičnej zmene (zmene kritérií posudzovania) spotrebiteľskej zmluvy a jej zákonných náležitostí a osobitného právneho režimu. Ak by mal byť pravdivý a zákonný výklad okresného súdu, stratil by status spotrebiteľa každý, kto ako dedič zodpovedá za dlhy poručiteľa založené spotrebiteľskou zmluvou. Z dostupnej rozhodovacej praxe súdov v spotrebiteľských veciach však takéto posúdenie nevyplýva. Sťažovateľka preto tvrdí, že okresný súd podmieňovaním prejednania veci zaplatením súdneho poplatku, od ktorého je sťažovateľka ako spotrebiteľ (z titulu právneho nástupníctva po pôvodnom spotrebiteľovi) oslobodená, pričom toto oslobodenie prislúcha každému spotrebiteľovi priamo z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. u) zákona o súdnych poplatkoch bez toho, aby sa tohto práva výslovne domáhal, pri rešpektovaní zásady iura novit curia, upiera sťažovateľke právo na spravodlivé a včasné prejednanie jej veci pred súdom, a to absolútne (denegatio iustitiae).

7. Sťažnosť podáva sťažovateľka v zákonnej lehote, keďže uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-70 z 22. augusta 2018 jej bolo doručené 12. septembra 2018.

8. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Bratislava III v konaní sp.zn. 12C/140/2017 porušil

- ústavné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

- základné právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods.1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd

- Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 a 2 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy SR

- základné právo sťažovateľky na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR

2. Ústavný súd SR zrušuje

rozhodnutie – Uznesenie Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 12C/140/2017-70 zo dňa 22.8.2018, ktorým súd zamietol sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu OS Bratislava III sp. zn. 12C/140/2017-59 z 9.5.2018, a ukladá porušovateľovi práva o sťažnosti sťažovateľky zo dňa 30.6.2018 znova rozhodnúť.

3. Pretože rovnakými vadami ako zrušované rozhodnutie trpí aj rozhodnutie Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 12C/140/2017-59 z 9.5.2018, Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje aj toto rozhodnutie.

4. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľke nárok na náhradu trov konania o ústavnej sťažnosti vo výške 325,42 eur. “

9. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 39/2019 z 10. januára 2019 doručeného ústavnému súdu 14. februára 2019 vyplýva, že v prílohe pripája vyjadrenie zákonnej sudkyne a vzhľadom na skutočnosti uvedené v jej vyjadrení vyslovuje názor, že postupom okresného súdu nedošlo k priet'ahom v konaní a právo sťažovateľky na prejednanie veci v primeranej lehote nebolo porušené. Zároveň súhlasí s tým, aby ústavný súd rozhodol vo veci bez nariadenia ústneho pojednávania.

10. Z vyjadrenia zákonnej sudkyne z 23. januára 2019 pripojenej k vyjadreniu predsedu okresného súdu vyplýva, že v plnom rozsahu odkazuje na argumentáciu podrobne uvedenú v uznesení okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-70 z 22. augusta 2018. Konkrétne uvádza, že ak zmluvu o úvere a jeho poistení neuzatvorila priamo sťažovateľka (ide totiž o odvodený právny vzťah), potom nie je možné tvrdiť, že má z tohto titulu osobný nárok na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, pričom o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov ani nepožiadala. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 63 upravuje aj prípad smrti strany sporu, avšak za inej procesnej situácie, keď strana sporu zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí. ████████ však stranou sporu nikdy nebola, žalobu

na súde nepodala, podala ju vo vlastnom mene sťažovateľka, teda osoba odlišná od subjektu, ktorý spotrebiteľskú zmluvu uzatvoril.

11. Ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť, uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 579/2018-15 zo 6. decembra 2018, ako aj vyjadrenie predsedu okresného súdu a vyjadrenie zákonnej sudkyne žalovanej, aby sa aj ona mohla vyjadriť vo veci samej. Žalovaná túto možnosť nevyužila a nijaké vyjadrenie nepodala.

II.

12. Z uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-70 z 22. augusta 2018 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľkou proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-59 z 9. mája 2018.

Podľa konštatovania okresného súdu sťažovateľka sa žalobou doručenou 13. októbra 2017 domáhala voči žalovanej zaplata 7 648,91 € istiny s prísl., a to z titulu výplaty poistného plnenia. Prípisom zo 14. decembra 2017 bola sťažovateľka vyzvaná na zaplata súdneho poplatku za podanú žalobu vo výške 473 € podľa položky 1 písm. a) sadzovníka súdnych poplatkov tvoriaceho prílohu zákona o súdnych poplatkoch v lehote 10 dní s poučením o zastavení konania v prípade, ak nebude poplatok v určenej dobe zaplatený. Prípis bol právnej zástupkyňi sťažovateľky doručený 23. decembra 2017, avšak súdny poplatok zaplatený nebol.

Podľa názoru okresného súdu za daného stavu bolo potrebné konanie zastaviť. Ak po 1. júli 2017 odignoruje poplatník súdom určenú lehotu na zaplata súdneho poplatku a súd konanie z tohto dôvodu zastaví, dodatočné zaplata súdneho poplatku v odvolacej lehote bude bez ďalšej relevancie na trvanie konania a súd uznesenie o zastavení konania nezruší. K zrušeniu môže pristúpiť len vtedy, ak sa dodatočne zistí, že k samotnému zastaveniu konania vôbec nemalo dôjsť. Spravidla pôjde o situáciu, keď poplatok bol zaplatený v súdom určenej lehote, avšak súd o tom nemal vedomosť (nedošlo k spárovaní poplatku v počítačovej aplikácii), alebo tu existuje niektorý z dôvodov uvedených v ustanovení § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch (do uplynutia lehoty na zaplata súdneho poplatku bol podaný návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ktorému súd vyhovel a i.). Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že ona je

po smrti [REDACTED] jej právnou nástupkyňou dedením na základe osvedčenia o dedičstve, a preto tvrdí, že uzatvorením zmluvy o poistení, ktorá je súčasťou zmluvy o splátkovom úvere zo 14. marca 2014, vznikol medzi stranami konania spotrebiteľský vzťah. Po oboznámení sa s poistnou zmluvou však treba konštatovať, že túto uzatvorila 14. marca 2014 [REDACTED], a nie sťažovateľka. Jedným právnym dôvodom je možné domáhať sa viacerých nárokov, pričom v danom prípade ide o samostatný nárok sťažovateľky na poistné plnenie voči žalovanej. Preto ak zmluvu o úvere a jeho poistení neuzatvorila priamo sťažovateľka, nie je možné tvrdiť, že má z tohto titulu osobný nárok na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, pričom o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov nepožiadala. Ustanovenie § 63 Civilného sporového poriadku upravuje aj prípady smrti strany konania, avšak v inej procesnej situácii, keď strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí. V danom prípade však [REDACTED] stranou nebola, žalobu na súde nepodala. Túto podala vo vlastnom mene sťažovateľka, teda osoba odlišná od subjektu, ktorý spotrebiteľskú zmluvu uzatvoril. Vzhľadom na to, že sťažovateľka nezaplatila súdny poplatok splatný po podaní žaloby, hoci bola na to vyzvaná v lehote súdom určenej, pričom o následkoch nezaplatenia poplatku bola vo výzve poučená, rozhodol vyšší súdny úradník v súlade so zákonom, a preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

III.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd

môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

17. Podľa § 246 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak nie je ďalej ustanovené inak, použije sa tento zákon aj na konania začaté do 28. februára 2019.

18. Podľa § 246 ods. 2 zákona o ústavnom súde právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

19. Sťažovateľka je presvedčená, že bola od povinnosti platiť súdny poplatok oslobodená zo zákona, keďže predmetom konania bol jej nárok zo spotrebiteľskej zmluvy. Za rozhodujúce považuje, že hoci ona sama spotrebiteľskú zmluvu neuzatvárala, nároky z nej vyplývajúce prešli na ňu dedením, takže ich uplatnila ako právna nástupkyňa po [REDAKOVANÉ], ktorá spotrebiteľskú zmluvu osobne uzatvorila.

20. Predseda okresného súdu (zrejme len omylom a celkom od veci) uvádza, že v konaní nedošlo k priet'ahom. Predsedníčka senátu (s pripojeným vyjadrením ktorej sa predseda okresného súdu stotožňuje) je presvedčená, že zákonné poplatkové oslobodenie sa na sťažovateľku, ktorá spotrebiteľskú zmluvu sama neuzatvorila, nevzťahovalo.

21. Vzhľadom na rozporuplnosť stanoviska predsedu okresného súdu ústavný súd vychádza v ďalšom z vyjadrenia predsedníčky senátu okresného súdu.

22. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

23. Právo na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 dohovoru obsahuje v sebe aj právo na to, aby každá osoba, ktorá má s niekým spor o občianske právo alebo záväzok, mala právo obrátiť sa na súd, aby tento o spore rozhodol. Ide vlastne o právo na prístup na súd (right of access to a court), resp. o právo na súd (right to a court). Z čl. 6 dohovoru, z princípu právneho štátu, zo všeobecne uznávaných právnych princíпов a z princípu medzinárodného práva, ktorý zakazuje odopretie spravodlivosti (denegatio iustitiae), možno vyvodiť, že čl. 6 dohovoru sa netýka výlučne priebehu už začatého konania pred súdom, ale zaručuje aj prístup na súd. Článok 6 ods. 1 dohovoru zaručuje teda každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa civilných práv a záväzkov mohol predložiť súdu (odvolaciemu súdu, dovolaciemu súdu).

24. Európsky súd pre ľudské práva nevyklučuje, že záujem na riadnom výkone spravodlivosti môže ospravedlniť určité finančné obmedzenia prístupu jednotlivca na súd. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súvislosti s podaním žaloby (odvolania, dovolania)

v civilnom konaní nemôže byť považovaná za obmedzenie práva na prístup na súd, ktoré by bolo samo osebe nezlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru (Podbielski a PPU Polpure proti Poľsku, FC Mretebi proti Gruzínsku).

25. Podľa § 4 ods. 2 písm. u) zákona o súdnych poplatkoch je od poplatku oslobodený spotrebiteľ domáhajúci sa ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu.

26. Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. januára 2008 [na základe zákona č. 568/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov] spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

27. Podľa § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. januára 2008 dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

28. Podľa § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. januára 2008 spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

29. Z citovaného ustanovenia § 52 ods. 1, 3 a 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. januára 2008 možno vyvodit', že za spotrebiteľskú zmluvu treba považovať každú zmluvu uzatvorenú medzi dodávateľom konajúcim v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti a spotrebiteľom (fyzickou osobou) nekonajúcim v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti. Podstatné je tiež, že nezáleží na právnej forme uzatvárannej zmluvy (kúpna zmluva, nájomná zmluva, poisťná zmluva, nepomenovaná zmluva atď.), ale ani na tom, v akom zákone je uzatváraná zmluva právne upravená (napr. Občiansky zákonník, resp. Obchodný zákonník).

30. Podľa § 460 Občianskeho zákonníka dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa.

31. Dedičstvo tvoria také majetkové práva a povinnosti, ktoré smrťou fyzickej osoby nezanikajú a ktoré ani neprechádzajú na iné subjekty na základe osobitných zákonných ustanovení. Predmetom dedenia sú predovšetkým veci hnutelné a nehnuteľné, ostatné vecné práva (napr. práva a povinnosti z vecných bremien), osobnomajetkové práva a záväzkové práva (požiadavky a dlhy poručiťa).

32. Na základe dosiaľ uvedeného možno vo všeobecnej rovine zásadne konštatovať, že hoci záujem na riadnom výkone spravodlivosti môže ospravedlniť určité finančné obmedzenia prístupu jednotlivca na súd, a preto povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súvislosti s podaním žaloby v civilnom konaní nemôže byť považovaná za obmedzenie práva na prístup na súd (right of access to a court), resp. práva na súd (right to a court), ktoré by bolo samo osebe nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, v prípade, keď priamo zo zákona je strana konania osobne oslobodená od súdneho poplatku, no napriek tomu pre nezaplatenie súdneho poplatku dôjde k zastaveniu konania, znamená to zásah do samej podstaty práva na prístup na súd (right of access to a court), resp. práva na súd (right to a court), teda porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru s účinkami denegationis iustitiae.

33. Pri aplikácii už uvedených právnych predpisov a zásadných zovšeobecňujúcich záverov na daný prípad treba predovšetkým konštatovať, že medzi účastníkmi konania sa javí ako nesporné, že ██████████ uzatvorila so žalovanou 14. marca 2014 úverovú zmluvu, v ktorej je obsiahnutá aj poisťná zmluva pre účely poistenia povinnosti ██████████ splatiť úver, pričom táto zmluva má spotrebiteľský charakter. Hoci je táto skutočnosť nesporná, ústavný súd dodáva, že žalovaná ako dodávateľka pri uzatváraní a plnení zmluvy konala v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti a ██████████ ako spotrebiteľka a fyzická osoba nekonala v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

34. Ďalej je nesporné, že po smrti ██████████ sa jej univerzálnou dedičkou stala sťažovateľka, ktorá je sestrou ██████████. Napokon za nesporné treba považovať aj to, že žalobu na okresnom súde podala už po smrti ██████████ sťažovateľka, nie teda osobne ██████████ ešte za svojho života.

35. Z § 4 ods. 2 písm. u) zákona o súdnych poplatkoch je zrejmé, že od poplatku je osobne oslobodený spotrebiteľ domáhajúci sa ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu.

36. Hoci spravidla sa práva zo spotrebiteľskej zmluvy domáha priamo spotrebiteľ, ktorý spotrebiteľskú zmluvu s dodávateľom osobne uzatvoril, často sa stáva, že sa tohto práva domáha po smrti spotrebiteľa jeho dedič ako právny nástupca, ktorý momentom smrti poručiťa (spotrebiteľa) nadobudne jeho práva a povinnosti zo spotrebiteľskej zmluvy (§ 460 Občianskeho zákonníka). Sám sa takto stane spotrebiteľom, keďže všetky práva a povinnosti poručiťa (spotrebiteľa) prešli dedením na neho ako na právneho nástupcu.

37. Ako na to správne poukazuje okresný súd, k prechodu práv a povinností zo spotrebiteľskej zmluvy z osoby spotrebiteľa na osobu dediča môže dôjsť tak v priebehu už začatého súdneho konania (keď žalobu podal spotrebiteľ, avšak v priebehu konania zomrel a na jeho miesto nastúpil ako žalobca jeho dedič), ale tiež pred začatím súdneho konania (pred podaním žaloby). Ide o situáciu, keď sa nároky zo spotrebiteľskej zmluvy začnú uplatňovať na súde po smrti spotrebiteľa tak, že žalobu podá už dedič ako právny nástupca spotrebiteľa. Práve o túto druhú eventualitu ide v danom prípade.

38. Podľa názoru okresného súdu iba v prvom prípade (ak žalobu podáva osobne spotrebiteľ, ktorý spotrebiteľskú zmluvu sám uzatvoril) má žalobca zo zákona právo na oslobodenie od súdneho poplatku. Ak žalobu nepodáva spotrebiteľ, ktorý spotrebiteľskú zmluvu osobne uzatvoril, ale jeho dedič ako právny nástupca, potom tento nárok na oslobodenie od súdneho poplatku podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. u) zákona o súdnych poplatkoch nemá.

39. Tento právny názor okresného súdu považuje ústavný súd za arbitrárny, keďže je v zrejmom rozpore s ustanovením § 460 Občianskeho zákonníka, z ktorého nepochybne vyplýva, že na dediča momentom smrti poručiťa prechádzajú, inter alia, práva a záväzky zo záväzkových vzťahov, teda i zo spotrebiteľskej zmluvy. Dedič podávajúci žalobu, v ktorej sa domáha nárokov vyplývajúcich zo spotrebiteľskej zmluvy uzatvorenej poručiťom, je v rovnakom právnom postavení, v akom by bol samotný poručiť

(ako prvotný nositeľ práv a záväzkov zo spotrebiteľskej zmluvy), keby žalobu podával on sám.

40. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti treba dôjsť k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

41. Čo sa týka namietaného porušenia čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5 a čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu), keďže podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na obsah označených ústavných práv a ústavných noriem, ktorý ústavný súd vo svojej judikatúre v minulosti vymedzil (porov. napr. II. ÚS 339/2015, bod 17 a nasl., II. ÚS 7/2014, bod 14 a nasl.), pochybenia okresného súdu podľa ústavného súdu nedosahujú intenzitu porušenia označených ústavných noriem a ústavných práv. Čo sa týka namietaného uznesenia okresného súdu z 9. mája 2018 ústavný súd pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie ústavnej sťažnosti nevyhovel, keďže príslušný rozhodovať o sťažnosti proti tomuto uzneseniu bol okresný súd (sudca), ktorý napokon o tomto napadnutom uznesení rozhodne.

42. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

43. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

44. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

45. Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 140/2017-70 z 22. augusta 2018, ale aj uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 140/2014-59 z 9. mája 2018 (toto však iba vo výroku II) a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

46. V ďalšom konaní bude okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu.

47. Sťažovateľka požadovala náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 325,42 €.

48. Ústavný súd priznal sťažovateľke odmenu v požadovanej výške, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť) po 153,50 € a za dva režijné paušály po 9,21 € (bod 3 výroku nálezu).

49. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2019